

Kitang LUNGSURANON sa *Siaton*

Kamatuoran
Pagbuligay
Lungsod mauswagon

Ang fish port sa Barangay Cabangahan

Vol. 5 No. 16

Septembre 1-15, 2015 P6.00

Pangandam alang sa Pista

Usa ka gatos ka adlaw na lang hangtod ang pagsaulog sa kapistahan sa patron sa Siaton, si Senor San Nicolas de Bari sa Disyembre 6. Isip pangandam sa kasaulogan ang lungsod naghimo og *100 Days of Countdown* o pagsugod sa pag-ihap sa mga adlaw sugod niadtong Agosto 29 pinaagi sa usa ka pasundayag sa mga modernong sayaw nga gitawag og Mob Dance. Nanambong ang lainlaing mga mananayaw – ang Kabilin Dance Troupe **padayon sa panid 4**

DOLE: kaluwasan ug kahimsog sa mamumuo ipalig-on

Ang Department of Labor and Employment (DOLE) o departamento sa pamuo ug pangempleyo sa Dumaguete naglig-on sa programa sa pamuo ug kahimsog alang sa mga mamumuo kauban sa Occupational Safety and Health Network (OSHNet) aron sa pagpakunhod o pagwala sa mga aksidente sa buhatan. Ang OSHNet usa ka organisasyon sa pagbansay sa DOLE nga dili iya sa gobyerno o *non-*

government agency (NGO).

Nakahimo na kini og 12 ka pagbansay sa 500 ka tawo nga karon mahimo nang mga opisyal alang sa kaluwasan sa ilang mga buhatan. Aron mapaneguro ang kaluwasan ug kahimsog sa mga mamumuo, ang OSHNet naghatag ug duha ka posible nga pagbansay - ang kaluwasan diha sa konstruksyon ug ang batakang kaluwasan ug kahimsog sa pamuo.

“Sa dihang ang mga

kompaniya naay programa sa kaluwasan ug pangulo sa kaluwasan, ang mga aksidente mamenosan,” miingon si Engr. Renato Infante, presidente sa OSHNet.

Ubos sa balaod sa pamuo, ang mga pagbansay kinahanglan gayud alang sa mga opisyal sa kaluwasan nga giduso og kusog sa DOLE aron mapaneguro nga wala na gayuy aksidente sa buhatan.

Si Infante miingon **padayon sa panid 3**

Ang Siaton Pulis ug ang APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation) 2015 nagsangyaw sa mga lakang alang sa kasigurohan ug kaluwasan nga gitawag nga “Mga Pahimangno Kontra Krime” ug mga kasayuran sa paglikay sa pagbomba panahon sa National Crime Prevention Week. Lakip na usab ang pagpahibalo batok sa “NO BIO, NO BOTO” nga kalihokan sa COMELEC diin ang walay record sa ilang biometrics dili makabotar. Ang biometrics naglakip sa record sa fingerprint ug retrato sa botante nga gikuha sa COMELEC ug gitipigan sa ilang kompyuter.

EDITORIAL**Hiniusang Pwersa**

Ang usa ka lugar nga nindot ang kahusay ug kalinaw humot sa mga bisita ug mga mulopyo kay lagi segurado man ang ilang mga kinabuhi.

Gani mao kini ang usa sa mga importanteng bulohaton sa usa ka lokal nga kagamhanan diin ipalig-on ang pag-atiman sa kahusay ug kalinaw aron maseguro ang kaluwasan sa tanan.

Dinhi sa Negros Oriental bag-ohay lang gimugna ang hiniusang pwersa o *Joint Task Force* diin ang nag-unang tahas niini mao ang pagpalig-on sa kalinaw ug kaluwasan aron mapatunhay ang kaayohan sa mga Negrense ug maseguro ang paglambo sa ekonomiya.

Ang hiniusang pwersa gilauman nga molig-on sa pagdugtongay ug pagtabangay sa kapin sa 20 ka nasyonal ug lokal nga miyembro sa mga ahensya sa gobyerno sa paghimo sa hiniusang buluhaton alang sa seguridad.

Apil sa grupo mao ang kapolisan ug ang mga sundalo nga mao ang nag-una nga mga ahensya nga nahibalo kun unsaon ang pagseguro sa tanan.

Apan luyo niining tanan, gikinahanglan ang kooperasyon sa usag-usa. Mag-unsang man ang lokal nga kagamhanan ug ang mga ahensya nga may labot sa grupo kun walay kooperasyon gikan sa katawhan.

Dako ang papel ni bisan kinsa aron makab-ot ang katuyuan sa maong hiniusang pwersa. Gani dako kaayo ang buluhaton sa grupo. Naglangkob kini sa kaluwas ug seguridad sa kadagatan, mga krimen, ilegal nga droga, insurhensya, turismo, pagpanalipod sa kalikopan, pagtubag sa mga kalamidad, ug pagbiyahe sa mamala.

Uban sa tambayayong sa komunidad, dili layo ang pagkab-ot sa katuyuan sa hiniusang pwersa alang sa katawhan.

Lihok ug itunol ang imong suporta kay ikaw man gihapon ang makabenipisyo ning maong mga paningkamot.

Bukhad

Susan Monte de Ramos-Soldwisch

Imbargo

Nahisgotan nato dinhi sa dili pa dugay ang kasamok sa atong lungsod mahitungod sa langas uyamot nga mga motor, dagkong trak, ug pedicab nga nagadahunog sa tanang oras. Bisan pa og ingnon nga naanad na ta niining kahimtang, gadala og kadaot sa lawas ug balatian ang kusog ug wala'y undang nga alingasa.

Maayong balita! Ang Dumaguete nagamugna og balaod aron mailisan ang mga trambutsong gahugyaw. Pinaagi sa instrumentong gitawag “decibel level meter” o igsulukod sa tingog nga madungog, mahatagan og kastigo ang mga motor nga langas ra. Sa unang higayon, imbargohon ang motor. Ang tagiya magpataod sa gikinahanglan nga remedyo—subay sa pagmando sa Traffic Management Office, uban sa paghatag sertipiko nga nailisan o nabutangan og trambutso ang salakyan. Sa ikaduhang dakop, punan og multa nga Php 1000 ug priso hangtod duha ka bulan. Sa ikatulong dakop,

Php3000 na ang multa ug tulo ka bulan hangtod ang priso.

Niabot na ang higayon sa pagpalambo sa kalidad sa atong pagpamuyo. Hinaot mahimo usab kini sa Siaton pinaagi sa atong Sangguniang Bayan ug sa Kapulisan. Kaayohan man natong tanan ang pagpakunhod sa alingasa sa atong palibot.

Di ba makaugnok nimo, sa mga bata, tigulang, hangtod mga iro ang hapak sa tingog sa motor nga kusog ra? Nakaalingat ka ba nga alingasa kaayo ang magpuyo sa daplin sa karsada? Puyde man ka nga magpapirma sa imong mga silingan, klasmeyt, ug bisan kinsa, sa usa ka hangyo ngadto sa Sanggunian nga mapakunhod unta ang langas sa Siaton. Kada eskuylahan, simbahan, barangay, purok, kapunungan magpadala og yano nga hangyo, inubanan sa lagda sa matag usa. Titser, mahimo ba kining proyekto sa imong klase?

Kitang Lungsuranon

Gimantala sa **KL Publishing**, Siaton, Neg. Or., Philippines,
Contact +63 927-144-5044 www.KitangSiatanon.com
 TIN: 420-321-172-000; Permit number: 13-0450

Publisher

Susan Monte de Ramos- Soldwisch

Editor-in-Chief

Melita “Bing” Aguilar

Copy Editor

Mirzah V. Rodriguez

Tigbalita / Manunulat Grace Arcellana
Eugene JamandronZephanie Repollo
Deevi Coren Yap**Ang ALCOHOLICS****ANONYMOUS** motabang kang bisan

kinsa nga gustong mobiya sa panginom.

Libre. Sekreto. Ingna imong higala o paryente sa maayong kabubut-on.**0918-365-0896** Cebuano, Tagalog, English

Hiniusang pwersa gimugna

Ang Negros Oriental nakamugna og *Joint Task Force* o hiniusang pwersa sa pagpalig-on sa kalinaw ug kaluwasan aron mapatunhay ang kaayohan sa mga Negrense ug maseguro ang paglambo sa ekonomiya.

Ang hiniusang pwersa gilauman nga molig-on sa pagdugtongay ug pagtabangay sa kapin sa 20 ka nasyonal ug lokal nga miyembro sa mga ahensya sa gobyerno sa paghimo sa hiniusang buluhaton alang sa seguridad.

Atol sa usa ka bansaybansay, si Gobernador Roel Degamo miawhag sa miapil nga ipakusog ang ilang paningkamot alang sa kalinaw ug kahusay aron mamenos o mawagtang ang tanang matang sa krimen ug ilegal nga kalihokan sa probinsya.

Apan giila ni Gob. Degamo ang tampo sa mga ahensya sa gobyerno sa paglig-on sa programa sa probinsya sa pagmenos ug pagdumala sa peligro o risgo. Iyang nakita nga tungod sa hiniusang paningkamot sa mga hingtungdang grupo,

ang probinsya giila sa Sekretarya sa Panalipod, Voltaire Gazmin, sa miaging tuig nga madumala ang panagbangi niini ug andam na sa kaugmaran o “*conflict manageable and development ready*”.

Apan gikinahanglan gihapon, miingon si Army commander Col. Allan Martin sa 302nd IB ug P/Supt Dionardo Carlos sa Philippine National Police nga ang hiniusang pwersa nagkinahanglan sa pag-apil ug suporta sa komunidad ug sa lokal nga gobyerno aron mahan-ay og maayo ang mga buluhaton.

Ang buluhaton naglangkob sa kaluwas ug seguridad sa kadagatan, mga krimen, ilegal nga druga, insurhensya, payuhot, turismo, pagpanalipod sa kalikopan, pagtubag sa mga kalamidad, ug pagbiyahe sa mamala. Nahunahunaan ang buluhaton tungod sa mga taho sa pagkidnap sa ASG nga miabut sa Dumaguete gikan sa Dapitan ug sa usa ka barko nga nagpayuhot og humay nga nasakpan sa Zamboanguita. (PIA)

DOLE... gikan sa panid 1

nga ang mga pagbansay sa konstruksyon ug kahimsog gihatag ngadto sa mga empleyado kansang trabaho nagtutok sa konstruksyon ug ang bata kang kaluwas ug kahimsog sa pamuo ngadto sa mga empleyado sa bisan unsang negosyo. Ang duha ka pagbansay himoon sulod sa 40 ka oras o upat ka adlaw nga may balayran sa pagrehistro nga P6,000, miingon si Infante. Apan ang pasiuna mahitungod sa kaluwas usa ka adlaw lang

ug libre, midugang siya. “Among gidasig ang tanang kompaniya nga tugotan ang ilang mga empleyado sa pag-apil sa pasiuna.”

Si Diego Amado Nochefranca, ang Senior and Employment Officer sa DOLE miingon nga ang mga amo kinahanglang maneguro nga ang ilang mga trabahante “luwas ug himsog ug ang ilang katungod dili makompromiso.” Apil sa katungdanan sa mga kompaniya alang sa ilang

Ang Siaton Pulis namunit sa mga basura sa Siaton Oval ug sa ubang parte sa Siaton aron masugpo ang baradong mga kanal niadtong Septyembre 8, 2015.

Mga Pahimangno gikan sa Philippine National Police (PNP) para sa publiko karong “BerMonths” 2015

1. Pagmatngon pirmi ug mabinantayon sa palibot.
2. Ayaw gayud ipakita sa publikong lugar ang mga mahalon ug bililhong butang sama sa *cellphone*, alahas, pitaka ug uban pa.
3. Pirming dad-a ang imong bag diin makita kini nimo pirmi. Ipahimutang kini ilalom sa bukton ug ang pitaka sulod sa bag kung maglakaw sa dalan.
4. Ayaw pagdala og dagkong kantidad nga kwarta.
5. Sa kagabhion, ayaw pag-agi sa mangitngit ug mingaw nga lugar. Subay gayud sa hayag nga dalan nga may mga tawo.
6. Mas maayo gayud kung molakaw nga may mga kauban kay sa mag-inusa ra.
7. Adto paglakaw sa may tunga-tunga nga bahin sa dalan kung mahimo.
8. Timan-i ang mga importanteng numero.
9. Likayi ang pakig-estorya sa mga tawo nga dili kaila o estranghero.

Kung nagkinahanglan ka og tabang sa pulis tawag o *text* sa 09173143975/09176349183

negosyo ug sa katilingban International Standard ang paghatag og pagbansay Organization (ISO), sa ilang mga trabahante miingon si Nochefranca. tungod kay subay kini sa (PIA)

PCA nagpahulam, nagbaligya, naghatag og semilya sa lubi

Ang Philippine Coconut Authority (PCA) mipatuman sa ilahang programang Accelerated Coconut Planting alang sa mga mag-uuma og lubi karong tuiga.

Ilalom sa programa mao, una, ang Participatory Coconut Planting diin bayaran dihadiha dayon ang semilya sa lubi sa tag-P48.00 matag usa. Bayaran sa mag-uuma ang 100 ka semilya apan adunay pakapin nga 50 ka semilya inkaso dunay mamatay. Ang PCA magtan-aw sa dagan sa pananom sulod sa upat hangtod walo ka bulan.

Ikaduha, aduna usay gitawag nga Coconut Seedlings Dispersal diin ang PCA maoy mohatag og 150 ka semilya nga lubi ngadto sa mag-uuma. Ang hatagan lamang mao ang mag-uuma nga adunay katunga hangtod lima ka hektarya nga yuta basi sa Public Private Initiative (PPI) ug lima ka hektaryang yuta pataas basi sa Seed Farm Development (SFD). Human sa pito ka tuig kung mamunga na ang lubi mao ang pagbayad sa gihulaman sa mag-uuma ngadto sa PCA sa parehong presyo.

Matud pa ni Jela Belmonte Alonzo, Coconut Development Officer, sa tibuok Negros Oriental dunay 1,000 hektarya ang patamnan

og lubi ug sa matag usa ka hektarya tamnan kini og 100 ka semilya. Ang Siaton adunay 20 ka benepisyaryo alang sa Participatory Coconut Planting nga adunay 28.07 ka hektaryang yuta ug 8 ka benepisyaryo alang sa Dispersal. Ang mag-uuma mopakita lamang ug sertipiko o deklarasyon isip kamatuoran sa pagpanag-iy sa yuta.

Gawas sa programa bahin sa lubi, ang PCA naghatag na usab og balor 2.8 milyon pesos alang sa 150 metros nga himoong alagian gikan sa umahan ngadto sa baligyaan nga ipadapat sa Purok 4, Brgy. Datag. Aduna 150 metros paingon sa Sitio Jumalon, Brgy. Salag. Kini ilalom sa buhatan sa DPWH.

Naghatag usab ang PCA og panginabuhian sa 65 ka miyembro pinaagi sa Kaanib Enterprise Development Project (KEDP) didto sa Brgy. Albiga alang sa paghimo og *virgin coconut oil* o lana sa lubi nga wala lutoa nga may pondo nga dili molapaw og 3 milyon pesos ug pagtanum sa lakatan nga saging nga dunay P197,550 nga pondo.

Matud ni Alonzo, ang proyekto sa PCA siguradong makalahutay gayud, maghatag og trabaho sa mga katawhan ug mopakunhod sa kalisod sa lungsod sa Siaton.

Usa sa mga misayaw sa Mob Dance o usa ka pasundayag sa mga modernong sayaw atol sa 100 Days of Countdown o pagsugod sa pag-ihap sa mga adlaw hangtud moabot ang pista sa Siaton sa Disyembre 6.

Pangandam... gikan sa panid 1

sa NORSU-Siaton, Skip Dance Family nga gikan sa Dumaguete, Zamboanguita, ug Siaton Chapter, ug ang Skip Boarders. Gibuhat

kini sa National Highway sa mercado publiko. Natingala ug nalipay ang mga katawhan sa Siaton sa bag-o nga pamaagi sa pagsayaw.

BSP/GSP mipatuman sa kamporal

Ang Siaton East District mihimo sa usa ka Kamporal sa Siaton Sports Complex o Oval niadtong Agosto 29-30. Ang distrito gilangkoban sa 27 ka eskwelahan sa elementarya ug sekundarya nga naglakip sa Brgy. Inalad, Sumaliring, Tayak, Napacao, Bonbonon, Malabuhan ug sa SNHS, FTMS ug uban pa. Kapin o kulang sa 300 ka estudyante, inubanan sa ilang mga magtutudlo, ang miapil ug nagpuyo sa tolda o tent.

Ang ilang mga kalihokan naglangkob sa *table skirting* o pagpanindot sa lamesa

nga kan-anan, pag-andam og pagkaon nga may usa ra ka sud-an, paghimo og poster, ug uban pa.

Ang tinuig nga kamporal usa ka pahinungod ni Josefa Llanes Escoda, ang nagpasiugda sa Girl Scouts ug Boy Scouts sa Pilipinas. Tumong sa mga kalihokan ang pagtudlo sa mga kabataan sa maayong pakigkauban sa usag-usa ug nga mabutang sa mga lainlaing sitwasyon aron maantigo nga makabarog sa ilang kaugalingon hangtod sa mahamtong na sila o naa na sa saktong edad.

Grace Travel and Services

Travel safely in His grace

Your Airline Ticketing Services in Siaton!

Ceres Terminal, Siaton, Negros Oriental

Cell phone No. +639278800946+639282692381

Email add: gracetravel14@gmail.com